

Az új világháború elkezdődött és ez a Brit világbirodalmat ismét megpróbáltatások elé állítja. India függetlenségi pártjainak ki kell használniuk ezt a helyzetet és amint az események bizonyítják: ki is használják. Egyre sűrűbben olvashatunk híreket a különböző indiai pártok követeléseiről és ez azt bizonyítja, hogy a mozgalom elérkezettnek látja az időt a hindúk régi vágyának megvalósítására. Hogy melyik párt veszi át a vezetőserepet, azt az eddigi, kialakulásban lévő helyzetben még nem látni tisztán. A fennálló pártoknak azonban alapos revízió alá kell venni programjaikat és módszereiket, ha eredményt akarnak elérni. Az sincs kizárva, hogy egy, eddig még a felszínre nem került párt veszi a döntést kezébe.

Szakács Gábor

Világszemle

Az események beszélnek . . .

A szovjet csapatok három hetes offenzívájukkal áttörték a Mannerheim-vonalat. Az angolok által szervezett sajtókampány ellenére, az „egymás után megsemmisített szovjet hadtestek, a vörös katonák hullahegyei” és más hasonló jók ellenére, a bevehetetlennek hitt erődvonalak átszakadtak. Viipuri körülzárva. Az orosz csapatok feltartóztathatatlanul nyomulnak előre. Finnország sorsa megpecsételődött . . .

A világsajtó lehalkította hangját. A skandináv államok lapjai majdnem három hónapon keresztül uszítottak a Szovjet ellen. Három hónapig hiába verbuválták önkénteseket a finnek részére. Most egyszerre csak felismerték, hogy a Szovjetunió hatalom. Hiábavaló minden segélykérés, a finneken segíteni úgy sem lehet. A Szovjetunió katonai felkészültségével még nyugati segítség esetén sem lehet felvenni a versenyt. A norvég és svéd lapok vezércikkei kivétel nélkül a semlegesség mellett kardoskodtak. Hangjuk már-már angolellenessé vált, különösen az Altmark esete után. Ebben az esetben mutatta ki először Anglia a foga fehérét. Ha angol érdekekről van szó, Albion nem ismer semmiféle semlegességi jogot.

A török lapok mindig hangoztatták ugyan országuk semlegességét, de elhangzottak olyan kijelentések is, különösen a közeli eseményekkel kapcsolatban, hogy egy angol-orosz konfliktusban a nyugatiakkal kötött kölcsönös megsegítési szerződés értelmében, Törökország magától értetődően a szövetségesek oldalán fog harcolni. A török lapok több esetben tápot adtak a nyugati sajtónak az oroszellenes kampányhoz. Különösen a kaukázusi előkészületekkel, az állítólagos határincidensekkel kapcsolatban. Most egyszerre innen is más szelek fújnak. Törökország nem hajlandó idegen érdekekért semlegességéről lemondani. Törökország nem köteles az esetleges oroszellenes hadműveletekben résztvenni. Törökország csak megtámadása esetén kerülhet háborúba . . .

De a legérdekesebb az olasz sajtó hangváltoztatása. Az orosz-finn viszály kitörésekor Olaszország állt a szovjetellenes kampány élére. Mintán kizárták a Szovjetuniót a Népszövetségből, Olaszország — aki pedig már régen kilépett ebből a testületből — felcsapott a népszövetségi tagok élő lelkiismeretévé. Sajtója állandóan figyelmeztette az államokat Finnországgal szemben fennálló kötelezettségükre. Nagy hű-hóval kürtölte világgá, hogy néhány repülőgépet és pár száz puskát küldött Finnországnak. A háború első hónapjaiban az olasz hírszolgálati iroda, a Stefani, hozta a legképtelenebb híreket a finn-orosz frontokról, utat mutatva és példát szolgáltatva ezzel a Reuter és Havas irodáknak. Egyszerre csak tárgyilagossá vált az olasz lapok hangja. Hirtelen rájöttek, hogy Finnországnak veszített ügye van. A vörös csapatok ellenállhatatlan erővel törnek előre, ha a finnek nyugatról kellő időben nem kapnak segítséget, rövid időn belül le kell mondaniok függetlenségükről.

A nyugati sajtó kénytelen beismerni az orosz hadisikereket, de annál uszítóbb lesz a hangja . . .

És mint a bomba — csapott az európai koncertba a hír, hogy a helsinki kormány kiküldöttei már öt napja béketárgyalásokat folytatnak Moszkvában. Az angol és francia lapok habzó szájjal támadnak a skandináv államokra. Svédországnak át kell engednie a szövetségesek expedíciós hadseregét. Finnországnak nem szabad elfogadnia a szovjet feltételeket. A harcot tovább kell folytatni. Minden eszközzel meg kell őrizni Finnország függetlenségét. A francia kormánytanács március 9-én határozatot hoz, hogy a finn kormány segélykérésére azonnal nyílt katonai segítséget küld. A nagy zajból, kétségbeesett lármából arra lehet következtetni, hogy a szövetségesek jobban szívükön viselik Finnország sorsát, mint a veszélyhez sokkal közelebb levő Svédország, Norvégia, vagy éppen maga a finn kormány.

Az álarc lehullott. A nyugati imperializmus pucéran áll a közvélemény előtt. Mindenki tisztán láthatja Anglia szerepét a finn-orosz viszályban. Világosan látható, hogy Finnország nyugati biztatásra provokálta a Szovjetuniót. És látható, ime most már rövid időn belül harmadszor, hogy a nyugatiak egyetlen ígéretüket sem tartják be. De látható az is, hogy a semleges kisállamokat Anglia erőszakos imperializmusa fenyegeti legjobban. Úgy látszik, az északi államok is ilyen szemmel nézik a dolgokat. A legtöbb lap arról ír, hogy Finnországnak minden körülmények között el kell fogadnia a békeajánlatokat, nehogy a háború továbbterjedjen. Tisztában vannak azzal, hogy a nyugatiak őket sem kímélnék meg és tudják, hogy milyen esélyekkel számolhatnak, ha a finnországi hadműveletek tovább tartanak.

A nyugatiaknak szint kellett vállalniok. Ez a szintvallás nem áll összhangban az emberiség, a kis államok függetlenségének védelme, az önrendelkezési jog és hasonló elvekkel, amelyeket az angol rádió napról-napra világgá kürtöl, hirdetve, hogy egyedül a Brit Birodalom és szövetségese, Franciaország ezeknek

az eszméknek védelmezői Európában.

Az egyik oldalon tehát a meztelen imperializmus. És a másikon? A totális háborúhoz és könyörtelen hódítópolitikához szokott közvéleménynek szokatlan jelenség. A szovjet csapatok győztek és nem törték, gyűrték irgalmatlanul maguk alá az elenséget. Béketárgyalásokba kezdtek. A szovjet imperializmusról, a nagypéteri hódítóvágyról gyártott mesék szétfoszlottak. Mégis csak őszinte a Szovjetunió külpolitikai elve, hogy a kisállamoknak lehetőséget kell nyújtani önállóságuk megtartására és minden eszközzel meg kell teremteni a béke feltételeit.

A következetes politika győzött. A skandináv államok és velük együtt a középeurópaiak is tisztán látják az előttük álló utat. A nyugati orientáció jelenti Lengyelország, Finnország sorsát, a keleti pedig Esztország, Lettország és Litvániáét. Nyugatról érdektelen ígéretekkel veszélyes kalandokba sodorják őket, más érdekekért áldozzák fel önállóságukat, kelet felől a reális tényeken nyugvó szövetség kínálkozik és őszinte barátira tehetnek szert, állami létük és biztonságuk megőrzésére.

Ezek a sorok még íródtak, mikor befutott a hír, hogy Moszkvában aláírták a finn-orosz békeszerződést.

Az orosz békefeltételek nem sokban különböznek Moszkva eredeti ajánlatától, melyet még a háború megkezdése előtt terjesztett a finn kormány elé. A Karéliai félsziget Viipurival együtt a Szovjeteké lesz. Petsamót kiűrik, az oroszok szabad átjárót kapnak ezen a vidéken Norvégia felé. Hangó félszigetét érbeveszik a finn kormánytól és bérlet címén évi nyolcemillió finn márkát fizetnek érte. A finnek területvesztesége tehát nagyon kevés. A szovjet csapatok rövid időn belül kiűrik az elfoglalt területeket és visszavonulnak a békeszerződés által kijelölt határvonalra. Finnország ezen kívül kötelezi magát arra, hogy harmadik hatalommal nem köt olyan szerződést, mely Szovjetország ellen irányulna.

Az északi háború tehát végetért. Ez a békeszerződés újabb kudarc a angol politikának, mely már régóta azon fáradozik, hogy a Szovjetunió ellen valahol frontot építsen ki. Úgy látszik, a fiatal szovjet állam ügyesebb diplomatákat termel ki, mint a nagymultú Downing Street.

Rövid hat hónap leforgása alatt ugyancsak sok kudarc érte az angol diplomáciát, mely csak addig ért el sikereket, míg Németországot kelet felé irányíthatta. Első arculapás a német-szovjet megneemtámadási szerződés volt. Ez véget vetett az angolok ama törekvésének, hogy Németországot kelet felé vezetve, összeütközést hívtanak ki a Szovjet és a Harmadik Birodalom között. Második: Lengyelország gyors bukása. Itt vált bizonyossá az, hogy a nyugatiak nem képesek, de nem is hajlandók szövetségeseiket megsegíteni. Inkább veszni hagyják őket, sem hogy jómaguk kockázatos vállalkozásba kezdjenek. A német keleti front gyors likvidálása és az orosz-német megegyezés síma

lebonyolítása nyilvánvalóvá tették, hogy a német-ország viszálly kirobbantása jó időre lehetetlenne van téve. Harmadik: a balti államok és Szovjetország között létrejött szerzódések rácafoltak arra az angol állításra, hogy ezek a kis államok nem hajlandók elfogadni a Szovjetunió garanciáját. Sőt mi több: kölcsönös segélynyújtási szerzódést kötöttek a Szovjetunióval és átengedtek neki több katonai támpontot saját országuk és a Szovjet védelmére. Amellett, hogy a Szovjetunió a nyugatiak támadásával szemben így biztosította magának a Balti tenger déli partját, bebizonyította azt is, hogy nincsenek terjeszködési szándékai. Negyedik: a romániai petróleum kérdése. Hiábavaló volt az angol diplomácia minden erőlködése, hogy megekadályozza a Németországba irányuló román petróleumszállításokat és ezzel ezt a legfontosabb nyersanyagot megvonja ellenségétől. Ötödik: a balkáni konferencia, ahol nem sikerült az angol politikának bekerítő kísérletc. A balkáni államok a semlegesség mellett maradtak meg és nem voltak hajlandók lekötöni magukat egyetlen harcoló fél mellé sem. A németek ellicni blokád, vagy későbbi intervenció erről az oldalról sem sikerült. Hatodik: a skandináv államok koppenhágai konferenciája, ahol szintén a szigorú semlegesség mellett foglaltak állást a jelenlévő kiküldöttek és ezzel lehetetlenne tették Anglia ama törekvését, hogy a finn kérdést az északi államok számlájára és terhére rendezze. A hetedik pofon pedig most érte, a finn-ország szerzódéssel.

Voltak még közbeeső kisebb kudarcok különösen a blokád és a tengeri hadviseléssel kapcsolatban: az angol hajók elképesztően nagy számban sülyednek el német bombáktól, vagy torpedóktól. Nagyon kényes kimenetelű volt az Altmark-vállalkozás, de sokat veszített tekintélyéből Albion a német szén miatt támadt olasz viszályban is.

A világsajtó nagy érdeklődéssel kíséri Ribbentrop küldetését Rómában. Az érdeklődés annál is inkább indokolt, mert ez az út meglehetősen závaros diplomáciai körülmények között bonyolódik le.

A német szénnel megrakott olasz hajók még angol kikötőkben állottak, amikor Ribbentrop útjára indult. Olaszország hivatalosan nem nyilatkozott a kényes ügyben, de éppen mély hallgatása volt a legnyugtalanítóbb. Ha sorra vesszük az eseményeket, könnyen arra a következtetésre juthatunk, hogy a fasiszta kormány nyílt kenyértörésre akarta ez alkalommal vinni a dolgot Angliával. Szinte száz százalékig biztos volt, hogy hajóit az angol cirkálók feltartóztatják és mégis elrendelte Rotterdam kikötőjének elhagyását. Mintha azt mondta volna: „Lássuk, mit meretek!” A helyzet nagyon vészes volt. Már-már úgy tünt, hogy egész Európa felett megkondul a vészharang. Az északi krízis elérte tetőpontját. Nyugatról még soha ilyen mértékben nem uszították a háborúra, Skandinávia békéje hajszálon függött, Olaszország és Anglia némán farkasszemet néztek egymással, Ribbentrop Rómába utazik. Mi a helyzet? Ha északon kiterjed a háború,

Németországnak két frontja van, mert nem hagyhatja másokra saját életkérdéseinek elintézését. Svédország ügyét úgyszólván a maga ügyének kell tekintenie, mert ha ezt az országot elszakítják tőle, vége az acél-utánpótlásnak. Két fronton harcolni nagy dolog, még a német vezérkar részére is. Szövetséges után kell nézni. Olaszország semlegessége nem tartható tovább. A harcnak egyszerre kell megindulnia Európa északi és déli csücskén. Olaszország szempontjából is elkövetkezett az idő, hogy akcióba lépjen. A szövetségeseeknek minden erejüket igénybeveszi a nyugati és északi front. Délen szabad kezet kaphat különösen az egy időre felfüggesztett Földközi-tengeri- és izlám-kérdés rendezésére.

Nem sok kellett tehát ahhoz, hogy a helyzet felboruljon. De London engedett. Kieresztelte az olasz hajókat. Utána rögtön elintézt a másikat, még veszélyesebb kérdés: megkötötték az orosz- finn békeszerződést.

Ribbentropnak most már kevesebb a dolga. Új módszert, utat kell találni a német szénnek Olaszországba juttatására. Magától értetődik, hogy a tengeri utat már nem lehet igénybe venni. Szárazföldi úton azonban sokkal kisebb mennyiség szállítható, mint a tengeren. Teljes szénszükségletét nem fedezheti Olaszország. Kénytelen más oldalról biztosítani ellátását. Az angolok még a konfliktus idején felajánlották szénüket, önként nyilna tehát alkalma arra, hogy onnan fedezze magát. De óvatos. Nem akar gazdasági függőségbe kerülni Angliától és inkább az amerikaiakkal lép összeköttetésbe.

Olaszország tehát még mindig nem vallott színt. Még mindig rejtély marad, hogy a mostani konfliktusban melyik oldalra köti le magát.

Van azonban még valami elintéznivalója Ribbentropnak. — Északon nem sikerült Angliának frontot kiépíteni, de ez nem jelenti, hogy nem fog-e másutt hasonló kísérletet tenni. A Romániában ért kudarc fölött London még biztosan nem tért napirendre. A legközelebbi lehetőség Délkelet-Európában nyílik, vagy a Közélekeleten. A szükséges előkészületeket tehát meg kell tenni.

A sajtó Sumner Welles, Roosevelttel kiküldöttjének európai missziójával is összefüggésbe hozza Ribbentrop római látogatását. Semmi határozottat erről az utazásról nem írhatunk. Több, mint valószínű azonban, hogy az amerikai helyettes államtitkár új irányba akarta terelni az európai eseményeket. Nincs kizárva, hogy valami alapot keres az ellenségek kibékítésére. Ez lenne a mostani helyzetben Anglia egyetlen diplomáciai kiútja. A háborút ezzel sem állítanák ugyan meg, csak elodáznák, vagy más irányba terelnék. Egy ilyen kibékülés egyúttal európai összefogást is jelentene és az imperializmus természetes irányban való levezetését a szocialista Oroszország ellen.

Ma még talán korai erről beszélni, de amíg az ellentétes társadalmi rendszerek (a Szovjetunió és a többi államok között) fennállnak, addig ez a lehetőség soha sincs kizárva.

Németországnak két frontja van, mert nem hagyhatja másokra saját életkérdéseinek elintézését. Svédország ügyét úgyszólván a maga ügyének kell tekintenie, mert ha ezt az országot elszakítják tőle, vége az acél-utánpótlásnak. Két fronton harcolni nagy dolog, még a német vezérkar részére is. Szövetséges után kell nézni. Olaszország semlegessége nem tartható tovább. A harcnak egyszerre kell megindulnia Európa északi és déli csücskén. Olaszország szempontjából is elkövetkezett az idő, hogy akcióba lépjen. A szövetségeseeknek minden erejüket igénybeveszi a nyugati és északi front. Délen szabad kezet kaphat különösen az egy időre felfüggesztett Földközi-tengeri- és izlám-kérdés rendezésére.

Nem sok kellett tehát ahhoz, hogy a helyzet felboruljon. De London engedett. Kieresztezte az olasz hajókat. Utána rögtön elintéztet nyert a másik, még veszélyesebb kérdés: megkötötték az orosz- finn békeszerződést.

Ribbentropnak most már kevesebb a dolga. Új módszert, utat kell találni a német szénnek Olaszországba juttatására. Magától értetődik, hogy a tengeri utat már nem lehet igénybe venni. Szárazföldi úton azonban sokkal kisebb mennyiség szállítható, mint a tengeren. Teljes szénszükségletét nem fedezheti Olaszország. Kénytelen más oldalról biztosítani ellátását. Az angolok még a konfliktus idején felajánlották szénüket, önként nyilna tehát alkalma arra, hogy onnan fedezze magát. De óvatos. Nem akar gazdasági függőségbe kerülni Angliától és inkább az amerikaiakkal lép összeköttetésbe.

Olaszország tehát még mindig nem vallott színt. Még mindig rejtély marad, hogy a mostani konfliktusban melyik oldalra köti le magát.

Van azonban még valami elintéznivalója Ribbentropnak. — Északon nem sikerült Angliának frontot kiépíteni, de ez nem jelenti, hogy nem fog-e másutt hasonló kísérletet tenni. A Romániában ért kudarc fölött London még biztosan nem tért napirendre. A legközelebbi lehetőség Délkelet-Európában nyílik, vagy a Közélekeleten. A szükséges előkészületeket tehát meg kell tenni.

A sajtó Sumner Welles, Roosevelttel kiküldöttjének európai missziójával is összefüggésbe hozza Ribbentrop római látogatását. Semmi határozottat erről az utazásról nem írhatunk. Több, mint valószínű azonban, hogy az amerikai helyettes államtitkár új irányba akarta terelni az európai eseményeket. Nincs kizárva, hogy valami alapot keres az ellenségek kibékítésére. Ez lenne a mostani helyzetben Anglia egyetlen diplomáciai kiútja. A háborút ezzel sem állítanák ugyan meg, csak elodáznák, vagy más irányba terelnék. Egy ilyen kibékülés egyúttal európai összefogást is jelentene és az imperializmus természetes irányban való levezetését a szocialista Oroszország ellen.

Ma még talán korai erről beszélni, de amíg az ellentétes társadalmi rendszerek (a Szovjetunió és a többi államok között) fennállnak, addig ez a lehetőség soha sincs kizárva.

Az európai háborúk annyira lekötötték a közvélemény figyelmét, hogy már nem is igen kíséri nyomon az Ázsiában történő eseményeket. Pedig úgy látszik hamarosan igazán jelentőségteljes fordulat áll be Kínában. Jósolni nem lehet, de bizonyos következtetéseket azért levonhatunk az újabb távolkeleti történésekből.

A japán vezérkar nemrég felszólította Csang-Kai-Seket, hogy mondjon le Délkínáról. A tókiói kormány véleménye szerint erről annál is inkább lemondhat, mivel még mindig marad elég nagy terület kormányzata alatt, hogy ezen a területen nyugodtan kiépíthesse uralmi rendszerét. A japánoknak egyébként sinés szándékukban a harcot tovább folytatni.

Ez tehát formális békeajánlat. Tókió be akarja szüntetni a harcokat és a már sokszor nemlétezőnek mondott Csang-Kai-Sek kormánnyal békétárgyalásokba bocsájtkozik. A japán vezérkar és kormány kijelentései új fordulatot jelentenek a távolkeleti helyzetben.

A magyarázatot könnyű megtalálni. Sok olyan tünet van, mely rávilágít a dolgok nyitjára. Úgy látszik Japán a tönk szélén áll. Az országban a megélhetési nehézségek és az egyre fokozódó drágaság mind nyomasztóbban nehezedik a lakosságra. A japán parlamentben mostanában nagyon sok éles bírálat és támadás hangzik el a kormány háborús politikája ellen. A legnagyobb japán gyárak üzemanyag hiányában kénytelenek becsukni kapujukat. Délkínában olyan iramban vonulnak vissza a japánok, hogy a kínaiak már Nankingot is elérték. A Vang-Csing-Vej kormányt csak azért nem alakítja meg Tókió, mert attól tart, hogy ezzel még nagyobb kudarc éri, mint a többi, hasonló báb-kormánnyal. Az Északamerikával fennálló kereskedelmi szerződés felmondása nagy csapás volt Japán gazdasági életére. A felkelő nap országában attól rettegnék, hogy az USA kimondja a kiviteli tilalmat. Ez pedig végzetes csapás lenne.

Mindebből arra következtethetünk, hogy Távolkeleten hamarosan új és nagy események várhatók. Lehetséges, hogy ezek az események az európai politikára is kihatással lesznek.

Szabotica, 1940. március 14.

Szántó Árpád